

APSOLUTNE I RELATIVNE INDIKACIJE ZA PRIMENU OPŠTE ANESTEZIJE U STOMATOLOGIJI

V. Obradović, A. Spasić

Najstarija vrsta anestezije u stomatološkoj praksi, bila je opšta anestezija. Zasluga otkrića opštih anestetika, kao što je poznato svakom članu ove profesije, pripada baš stomatolozima. Horace Wells i William Morton, oba stomatoozi, demonstrirali su prvu eter-anesteziju, a Thomas Evans, takođe dentist, upoznao je Evropu sa primenom azot-oksidula kao opšteg anestetika. Ipak, svako od nas zna da je lokalna anestezija ta koja se mnogo više koristi u ambulantnoj praksi, budući da se veliki broj stomatoloških usluga odvija ne samo u kliničkim centrima, već i u zdravstvenim stanicama i ambulantomama. Međutim, postoji niz stanja i oboljenja kod kojih je lokalna anestezija neefikasna ili nedovoljna, pa čak i kontraindikovana. Ovaj problem moguće je rešiti primenom opšte anestezije.

Teško je biti dogmatičan i kategorički postaviti indikacije i kontraindikacije za primenu opšte anestezije u stomatologiji, jer ona nije ista za sve pacijente, sve stomatologe, ambulante i klinike.

Trinaestogodišnje iskustvo i rad na Klinici za maksilofacijalnu i oralnu hirurgiju u Beogradu, dozvolilo nam je, ipak, da odredimo izvesne kriterijume koji nam služe kao merila za postavljanje indikacija za opštu anesteziju, a to su:

1. Sam pacijent — tu podrazumevamo njegovo opšte stanje, uzrast, pol, psihički i fizički status, upotrebu izvesnih lekova itd.;
2. Plan rada stomatologa, dužina trajanja intervencije i eventualna mogućnost nastajanja izvesnih komplikacija;
3. Personal, odnosno postojanje ekipnog rada i uslova rada.

4. Činjenica da se u većini slučajeva radi o pacijentima koji po završetku intervencije napuštaju stomatološku ambulantu.

Za to idealno anestetičko sredstvo mora da ima sledeće osobine: brzu indukciju i postizanje određenog stepena anestezije, lako održavanje, brzo buđenje i visoki stepen sigurnosti.

Usna šupljina je polje rada stomatologa — takođe je i početak disajnih puteva — tako važan detalj za anesteziju. Održavanje prolaznosti disajnih puteva, aspiracije krvi, salive, stranog sadržaja ili ekstrahiranih zuba jedan je od najvažnijih ali i najtežih zadataka anesteziologa. Ovo se najbolje postiže (ako bolesnik nije intubiran) stavljanjem tampona na granici tvrdog i mekog nepca, čime se postiže zaštitna barijera između oralne šupljine i faringsa.

Po našem mišljenju i na bazi stečenog iskustva, apsolutne indikacije za opštu anesteziju u stomatologiji bile bi:

1. Mentalno zaostale osobe, koje imaju takve poremećaje CNS da ne mogu sarađivati sa stomatologom, bilo da se radi o hirurškoj intervenciji ili o konzervativnom zbrinjavanju usne šupljine, pa smo često primorani da tek onda kada je pacijent uspan van izvršimo pregled i odlučimo o vrsti intervencije.

2. Deca, koja su imala loše iskustvo prilikom ranijih intervencija, te odbijaju svaku saradnju. Srećom, broj ovakve dece nije veliki, ali je ipak dovoljan da zaslužuje našu pažnju i pomoć.

3. Osobe kod kojih je stvarno dokazana alergija na lokalne anestetike kojima raspolazemo.

4. Zapaljive promene na mestu primene lokalne anestezije i to takvog intenziteta, da je operativni zahvat indiciran odmah, pa se ne može čekati na smirenje inflamacije konzervativnim putem. Iniciranje lokalnog anestetika ne samo da ne bi imalo efekta, već bi bilo i jedan od puteva širenja infekcije.

5. Trizmus koji onemogućava otvaranje usta. Najčešće oboljenje koje je praćeno trizmusom a iziskuje brzu intervenciju, je Angina Ludowici a predstavlja problem i za stomatologa i za anesteziologa. Budući da počinje kao celulitis i edem svih tkiva poda usta, preta da onemogućiti prolaznost disajnih puteva. Edem zatim napada mukoznu mebranu faringsa i glotisa, a trizmus nastaje delimično zbog spazma muskulature a delimično je mehaničke prirode, jer zagnojeno rastresito tkivo poda usta i vrata ograničava pokrete mandibule. Trizmus, čije nastajanje nije uzrokovano ovim teškim inflamatornim procesom, primenom relaksantnih sredstava u opštoj anesteziji potpuno nestaje i omogućava potrebnu intraoralnu intervenciju.

6. Izvesna oboljenja u smislu poremećaja koagulacije, kao što su trombocitopenija ili hemofilija, gde je potrebno izvršiti ekstrakciju više zuba ili neku drugu pa i konzervativnu proceduru. Ovakvi pacijenti zahtevaju specifičnu pre-operativnu pripremu kao i specijalni tretman za vreme izvođenja anestezije i u periodu buđenja.

7. Manuelna repozicija luksirane mandibule, koja nije uspeła bez anestezije.

8. Deformiteti usne šupljine, bilo da se radi o palatoshizama ili drugim promenama u ustima kod dece, gde treba da se uzme otisak za izradu obturator-proteze. Po našem mišljenju, bolje je ovakve zahvate izvršiti kod uspavanog deteta, kod koga je plasiran endotrahijalni tubus, nego se izlagati riziku da dođe do slučajne aspiracije mase za otiske. Međutim, obzirom da se ponekad radi o vrlo maloj deci, naše iskustvo je sasvim skromno i apsolutni zaključak još uvek ne bismo mogli da izvedemo.

Sve ostale indikacije za primenu opšte anestezije u stomatološkoj praksi smatramo relativnim. Pri definitivnom donošenju odluka o vrsti anestezije vodimo računa o izvesnim respiratornim, kardiovaskularnim i metaboličnim promenama kod pacijenata. Sve veći broj pacijenata, pa i stomatologa, traže opštu anesteziju i onda kada nije neophodna, znači da anestezija postaje potreba u stomatologiji.

Izbor i tehnika anestezije zavise od slučaza do slučaja i nemaju nikakav zakon po kome bi se sprovodile. Jedno je samo isto za sve anestezije i svakog anesteziologa: da stomatologu omogućí smiren i komotan rad a pacijentu bezbolnost i potpunu sigurnost.

Dobra saradnja između stomatologa i anesteziologa, izvežban ekipni rad i moderni principi anestezije, svakako da će još više proširiti indikacije za primenu opšte anestezije u stomatologiji.

Zaključak

Opšta anestezija ima svoje određeno mesto u stomatologiji. Indikacije za njenu primenu su sledeće: mentalno zaostale osobe, deca, inflamatorni procesi, kao što je u tekstu opisano. Održavanje prolaznosti disajnih puteva najvažniji je zadatak anesteziologa. Tehnika i vrsta anestezije zavise od pacijenta. Dobra saradnja stomatologa i anesteziologa svakim danom sve više proširuju indikacije za promenu opšte anestezije u stomatologiji.

Summary

General anesthesia has its own place in stomatological practice. Indications for her application are as follows: mentaly handicapt, the unmanageable child, inflammatory alternation as it is in the text. It is essential that a clear airway be mentaind during all the procedures. The anaesthetic tehniqe ant type of anaesthesia depend upon each patient. Good cooperation between the stomatologic and anaesthesiologie in every day extend the indications for general anaesthesia in Stomatological practice.

Literatura

1. Monheim Leonard: General anesthesia in Dental Practice 1964.
2. James Bell: Clinical dental anesthesia 1975.
3. Place de l'Épontol en Anaesthesiologie — Simpozim, Paris 1970.
4. P. Huguenard et P. Jaquenond: Esposis d'Anaesthesiologie a l'usage par praticiens et des etudiants, 1964.
5. Anaesthesia iugoslavica, sveska 1, 1969. Vera Arko i Ivo Miše: Opšta anesteziya u stomatološkoj praksi.